

Magdalena Ślebocka

Uniwersytet Łódzki

**ZRÓŻNICOWANIE DOCHODÓW
BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW SAMORZĄDOWYCH
Z TYTUŁU UDZIAŁÓW Z PODATKÓW
STANOWIĄCYCH DOCHÓD BUDŻETU PAŃSTWA
W LATACH 1999-2004**

Funkcjonowanie samorządu terytorialnego oznacza rezygnację państwa z pewnego zakresu swoich uprawnień na rzecz związków samorządowych. Przekazanie części uprawnień samorządowi terytorialnemu powiązane musi być z zapewnieniem mu odpowiednich środków pieniężnych. Zasadniczym problemem jest właściwy system zasilania pieniężnego. W każdym państwie, także w Polsce, wypracowano odrębne reguły finansowania i przyznano poszczególnym szczeblom samorządu terytorialnego źródła dochodów i dochody. Pomimo odrębności istnieją także podobieństwa; prawie wszędzie samorząd terytorialny posiada dochody z tytułu udziałów z podatków stanowiących dochód budżetu państwa. Nie jest to, oczywiście, jedyne źródło finansowania. Jakie zatem jest jego znaczenie w finansowaniu samorządu terytorialnego? Czy obecnie funkcjonujący mechanizm zasilania pieniężnego, jakim są udziały w podatkach centralnych, jest efektywnym narzędziem rozdysponowania dochodów oraz czy przyczynia się do redukcji lub też pogłębia różnice pomiędzy poszczególnymi jednostkami terytorialnymi kraju? Przedmiotem niniejszych rozważań są analiza i ocena dochodów województw z tytułu udziałów z podatków stanowiących dochód budżetu państwa. Na mocy przepisów Ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej powołano do życia – w związku z reformą ustrojową państwa [8] – oprócz funkcjonujących dotychczas gmin także powiaty i województwa. Rozszerzenie szczebla gminnego o dwa szczeble dodatkowe, czyli o samorząd powiatowy i samorząd wojewódzki, spowodowało przekazanie części zadań dotychczas zleconym gminom, powiatom i województwom.

Zasadniczym celem nowego województwa jest kreowanie i wspieranie rozwoju regionalnego, a także wykonywanie usług o charakterze regionalnym. Katalog zadań realizowanych przez województwa obejmuje w szczególności zadania w zakresie [6; 7]:

- edukacji publicznej, szczególnie szkolnictwa wyższego,
- promocji i ochrony zdrowia,
- kultury i ochrony jej dóbr,
- pomocy społecznej,
- polityki prorodzinnej,
- modernizacji terenów wojskowych,
- zagospodarowania przestrzennego,
- ochrony środowiska,
- gospodarki wodnej, w tym m.in. ochrony przeciwpożarowej,
- transportu zbiorowego i dróg publicznych,
- kultury fizycznej i turystyki,
- ochrony praw konsumentów,
- obrony regionalnej,
- bezpieczeństwa publicznego,
- przeciwdziałania bezrobociu oraz w zakresie aktywizacji lokalnego rynku pracy.

„Ogólnie można powiedzieć, iż głównym zadaniem samorządowych województw jest stworzenie warunków rozwoju danego regionu, tworzenie polityki regionalnej oraz wykonywanie usług publicznych mających znaczenie dla całego województwa” [4, s. 35]. Realizacja zadań stawianych przed województwem wymaga zgromadzenia odpowiednich środków finansowych, na które według przepisów Ustawy z dnia 25 czerwca 1998 r. o samorządzie terytorialnym, składają się [7]:

- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w wysokości określonej odrębną ustawą,
- dochody z majątku województwa,
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz województwa,
- dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe województwa oraz wpłaty innych wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych,
- odsetki za nieterminowe przekazywanie udziałów,
- subwencja wyrównawcza z budżetu państwa,
- dotacje celowe z budżetu państwa i państwowych funduszy celowych na zadania wykonywane przez województwo,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej wykonywane przez województwo na podstawie porozumień zawartych z organami administracji rządowej,
- dotacje celowe z budżetów gmin lub powiatów na zadania z zakresu tych jednostek samorządu terytorialnego wykonywane przez województwo na podstawie porozumień zawartych z organem gminy lub powiatu.

Pomimo tak rozbudowanej grupy dochodów, które w myśl przepisów ustawy wpływają do budżetu województwa, podstawowe znaczenie posiadają dochody uzyskiwane z tytułu podatków stanowiących dochód budżetu państwa.

Ze względu na zmiany dokonane w podziale terytorialnym kraju, zmianie uległy także zasady rozdziału środków pieniężnych pochodzących z podatków stanowiących dochód budżetu państwa, czyli z podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych. Dokonano tego na mocy przepisów Ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2001 [9]. Ich wielkość ukształtowała się na następującym poziomie:

- gminy – przeznaczono 27,6% wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy oraz 5% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych mających siedzibę na terenie gminy,
- powiaty – 1% wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkujących na terenie powiatu,
- województwa – przeznaczono 1,5% wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie danego województwa i 0,5% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych mających siedzibę na terenie województwa.

Chociaż początkowo założono, że okres obowiązywania tej ustawy miał wynosić trzy lata, ustawodawca przedłużył obowiązywanie przepisów również na lata 2002 [11] i 2003 [12]. Z dniem 1 stycznia 2004 r. zaczęły obowiązywać przepisy Ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. [10] o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹. Na jej podstawie wysokość udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa kształtuje się na następującym poziomie:

- gminy – przeznaczono 39,34% wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy oraz 6,71% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych mających siedzibę na terenie gminy,
- powiaty – 10,25% wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i 1,40% z wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych mających siedzibę na terenie powiatu,
- województwa – przeznaczono 1,60% wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie danego województwa i 15,90% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych mających siedzibę na terenie województwa.

¹ Ustawa ta jest również ustawą przejściową, ponieważ w 2006 r. planowane jest wprowadzenie docelowego systemu finansów samorządowych. Ustawa obecnie funkcjonująca zobowiązuje Prezesa Rady Ministrów do przedłożenia Sejmowi do dnia 30 czerwca 2006 r. informacji o skutkach obowiązywania ustawy wraz z propozycjami zmian. Wprowadzenie jej w życie stanowiło realizację części postulatów strony samorządowej, a mianowicie: zastąpienia dotychczasowych dotacji celowych z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych samorządu dochodami własnymi oraz zwiększenia dochodów własnych. Szerzej zob. www.mofnet.gov.pl/dokument.php?dzial=1530id=24841.

Należy podkreślić, że od 1999 r. województwa stały się istotnym elementem systemu samorządu terytorialnego. Dlatego też dalsze rozważania zostaną poświęcone województwom oraz udziałom województw w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa. Tabela 1 prezentuje zestawienie udziałów województw w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w latach 1999-2004.

Tabela 1. Udziały województw w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w latach 1999-2004

Lata	Udział (w %) w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	
	podatek dochodowy od osób	
	fizycznych	prawnych
1999-2003	1,50	0,50
2004	1,60	15,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ustaw o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli 1 można zauważyć, że od momentu zmiany podziału terytorialnego kraju, z którym wiązało się powołanie do życia województw, aż do 2003 r. nie nastąpiły żadne zmiany w kwestii wielkości należnych udziałów w podatkach, które stanowiły dochód budżetu państwa. Wielkość przyznanych województwom udziałów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych w porównaniu z gminami była niewielka i wynosiła 1,50% dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz 0,50% dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych. Istotne zmiany w tej materii przyniósł dopiero rok 2004, kiedy to wzrosła wielkość udziałów uzyskiwanych przez województwa z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych o 15,40% do poziomu 15,90% oraz zwiększyła się o 0,1% wielkość udziałów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych. Należy w tym miejscu podkreślić, że udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa mają odmienny charakter od pozostałych dochodów województw. Związane jest to z brakiem bezpośredniego wpływu na kształtowanie się ich wysokości (sposób ich rozdziału jest ogólnie ustalany i nie podlega negocjacji). Również pośredni wpływ jest w rzeczywistości niewielki. Jednakże wzrost, szczególnie dochodów uzyskiwanych z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, miał na celu zwiększenie motywacji województw do intensyfikacji działań, których celem jest pozyskiwanie potencjalnych inwestorów poprzez wprowadzanie nowych strategii rozwoju [5].

Przedmiotem niniejszych rozważań są dochody województw, największych pod względem zarówno obszarowym, jak i demograficznym jednostek samorządu terytorialnego, z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, a celem jest zbadanie zakresu zróżnicowania tych dochodów na terenie Polski. Okres badawczy obejmuje lata 1999-2004.

W tabelach 2-7 prezentowany jest poziom uzyskiwanych wpływów z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, ich struktura i dynamika, ale także wielkość tych udziałów przypadająca na jednego mieszkańca województw, co da możliwość dokonania pełnego wnioskowania i oceny czynników, które mogą mieć wpływ na wielkość uzyskiwanych z tego tytułu dochodów.

Tabela 2. Dochody (w zł) z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w województwach w latach 1999-2004

Województwo	Rok	Dochody własne	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób prawnych	Województwo	Rok	Dochody własne	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób prawnych
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Łódzkie	1999	34 820 127	29 938 250	3 071 533	Lubuskie	1999	13 988 882	10 758 320	1 163 156
	2000	34 568 948	29 107 507	3 700 331		2000	14 361 844	10 439 753	1 435 800
	2001	34 687 752	28 793 666	3 052 985		2001	15 143 442	10 073 451	1 106 702
	2002	35 187 398	28 232 845	3 298 177		2002	16 841 649	9 899 497	1 399 653
	2003	37 472 575	29 538 099	3 481 557		2003	15 901 246	10 002 149	1 406 618
	2004	185 329 379	32 472 355	143 515 533		2004	81 552 504	10 766 771	63 838 170
Mazowieckie	1999	118 397 319	85 347 171	29 666 425	Wielkopolskie	1999	46 463 331	37 615 871	6 744 535
	2000	121 535 659	81 475 034	36 248 865		2000	48 906 885	38 483 437	8 364 570
	2001	131 478 209	97 515 653	27 047 294		2001	53 774 498	38 460 494	7 484 470
	2002	146 927 254	104 469 697	28 178 603		2002	52 504 214	38 872 360	7 821 156
	2003	148 011 069	110 303 299	23 783 435		2003	57 558 410	39 704 437	6 987 512
	2004	1 327 675 267	123 435 549	1 175 390 729		2004	385 336 233	45 411 167	317 134 090
Małopolskie	1999	46 957 337	36 493 895	3 997 389	Zachodniopomorskie	1999	22 631 348	18 928 083	2 140 935
	2000	43 291 059	35 351 004	4 935 430		2000	22 207 236	18 549 493	2 248 949
	2001	45 200 303	35 851 817	3 381 044		2001	24 418 651	18 107 236	1 866 249
	2002	51 141 473	36 412 253	4 615 378		2002	23 080 775	17 763 231	1 931 694
	2003	70 669 350	34 998 057	4 041 104		2003	25 819 007	18 259 709	2 005 515
	2004	275 730 302	38 837 355	201 235 306		2004	102 827 130	19 979 853	77 674 488
Śląskie	1999	94 203 932	76 266 031	8 915 806	Dolnośląskie	1999	44 877 055	36 188 316	5 632 392
	2000	90 491 816	72 824 831	8 141 913		2000	50 261 285	35 447 599	6 327 976
	2001	87 675 161	74 979 904	6 599 031		2001	54 548 454	36 385 223	3 870 870
	2002	83 607 411	69 196 621	8 791 530		2002	52 004 934	34 940 266	4 683 290
	2003	91 109 209	69 874 809	8 013 348		2003	52 293 155	36 336 031	4 410 995
	2004	525 898 390	77 649 559	429 211 255		2004	290 679 488	39 104 083	236 879 997

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lubelskie	1999	21 963 077	18 472 351	1 969 681	Opolskie	1999	13 658 681	11 686 604	1 152 734
	2000	22 781 294	18 207 445	2 411 487		2000	12 743 467	10 802 151	1 246 255
	2001	21 037 359	16 813 276	1 886 084		2001	13 742 593	10 561 514	889 465
	2002	21 447 572	16 260 113	2 275 423		2002	12 930 326	9 984 816	1 293 080
	2003	22 964 687	17 161 309	2 236 217		2003	13 982 058	10 318 110	1 185 689
	2004	110 146 495	19 201 486	85 330 331		2004	73 359 153	11 168 790	57 656 059
Podkarpackie	1999	22 753 016	17 375 286	1 966 179	Kujawsko-pomorskie	1999	25 654 846	21 203 602	3 034 767
	2000	22 930 932	16 978 342	2 244 056		2000	27 218 362	21 579 152	3 576 653
	2001	22 262 120	15 558 662	1 573 944		2001	29 865 773	20 776 521	2 897 103
	2002	22 080 992	14 912 242	2 220 410		2002	31 545 152	20 951 241	3 173 194
	2003	26 742 968	15 465 076	2 034 813		2003	31 996 730	21 054 078	3 147 036
	2004	129 555 644	17 476 547	99 258 202		2004	159 819 406	23 630 727	128 706 879
Podlaskie	1999	13 225 181	9 794 511	1 253 528	Pomorskie	1999	32 823 169	26 108 728	3 948 552
	2000	14 153 346	10 138 987	1 498 860		2000	33 437 267	25 427 221	4 913 224
	2001	13 631 221	9 488 698	1 068 073		2001	34 15 518	26 805 384	3 329 799
	2002	14 573 432	9 424 395	1 327 057		2002	41 779 944	27 017 623	4 672 429
	2003	24 937 156	9 821 258	1 288 733		2003	51 529 174	28 073 622	4 790 080
	2004	68 306 336	11 236 467	52 503 800		2004	237 421 678	30 524 352	180 980 557
Świętokrzyskie	1999	14 752 127	11 316 580	1 688 376	Warmińsko-mazurskie	1999	15 888 158	13 234 334	1 470 051
	2000	13 894 269	11 040 938	1 891 955		2000	16 693 989	13 218 481	1 554 068
	2001	12 770 900	10 195 105	1 236 562		2001	17 529 900	12 249 583	1 671 472
	2002	13 289 316	9 851 061	1 312 895		2002	18 655 406	12 590 238	1 809 415
	2003	14 322 990	10 766 346	1 215 577		2003	19 539 641	12 698 382	1 430 706
	2004	67 091 704	12 435 571	52 568 951		2004	85 976 641	14 114 264	66 732 571

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl.

Analizując dane zawarte w tabeli 2, dotyczące wysokości dochodów własnych oraz wielkości udziałów w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w województwach, można zauważyć, że:

– w ogólnej kwocie dochodów własnych wpływających do budżetów województw widoczna jest duża dysproporcja pomiędzy dochodami uzyskiwanymi w 2003 r. i latach poprzednich a 2004 r. Największe dochody zostały zanotowane w woj. mazowieckim w 1999 r. wyniosły one 118 397 319 zł, aby w 2004 r. wzrosnąć do poziomu 1327 mln zł, w woj. śląskim w 1999 r. wynosiły one 94,203 mln zł, a w 2004 r. – 525,898 mln zł, w woj. wielkopolskim w 1999 r. zrealizowane zostały na poziomie 46,463 mln zł, aby w 2004 r. wzrosnąć do poziomu 385,336 mln zł. Najniższe dochody zostały zrealizowane w następujących województwach: podlaskim, gdzie w 2004 r. dochody ogółem wyniosły 68,306 mln zł, i opolskim, w którym dochody stanowiły 73,359 mln zł;

– w grupie dochodów uzyskiwanych z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych występuje powolna tendencja wzrostowa. Największe dochody z tego tytułu zrealizowane zostały w woj. mazowieckim, gdzie w 2004 r. wyniosły one 123,435 mln zł, w woj. śląskim – 77,649 mln zł, i w woj. wielkopolskim – 45,411 mln zł. Najniższe dochody z tytułu udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych były tak samo jak w przypadku ogólnych dochodów odnotowane w woj. podlaskim – w 2004 r. wyniosły one 11,236 mln zł, i woj. opolskim – 11,168 mln zł;

– w grupie dochodów wpływających do budżetów województw z tytułu udziałów z podatku dochodowego od osób prawnych widoczna jest duża, naturalna dysproporcja pomiędzy dochodami osiąganymi w latach 1999-2003 a rokiem 2004. W 2004 r. na skutek zmiany wysokości udziału z tytułu tego podatku dochody uzyskiwane przez województwa wzrosły kilkukrotnie. Tak więc największe dochody zostały zanotowane w woj. mazowieckim. W 1999 r. dochody uzyskane z tego tytułu wyniosły 29,666 mln zł, aby w 2004 r. wzrosnąć do poziomu 1175 mln zł, czyli zanotowany został ich wzrost o 1051 mln zł. Drugie miejsce zajęło woj. śląskie z dochodami w 2004 r. zrealizowanymi w wysokości 525,898 mln zł. Tak samo najniższe dochody z tytułu wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych wystąpiły w woj. podlaskim, gdzie w 2004 r. wyniosły one 52,503 mln zł i były wyższe od analogicznych dochodów zrealizowanych w 1999 r. o 51,25 mln zł i woj. opolskim, w którym dochody w 2004 r. wyniosły 57,656 mln zł.

Na podstawie danych zawartych w tabeli 2 można przedstawić strukturę dochodów budżetów województw, która pozwoli zbadać, jak kształtował się udział z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych w badanym okresie. Istotne wydaje się również przedstawienie struktury poszczególnych dochodów z tytułu nie tylko dochodów własnych, ale także dotacji i subwencji wpływających do budżetów województw. Analiza ta wskaże miejsca dochodów z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w ogólnych dochodach budżetowych województw.

Analizując dane zawarte w tabeli 3, pomijając jednak dochody uzyskane z tytułu środków przeznaczonych na dofinansowanie zadań województw ze źródeł pozabudżetowych w latach 1999-2000 oraz ze środków na dofinansowanie zadań województw pozyskanych z innych źródeł w latach 2001-2004, stanowiących niewielki odsetek dochodów, można zauważyć, że: największy udział w dochodach budżetów województw miały dochody uzyskiwane z tytułu subwencji i dotacji. W 2003 r. dochody uzyskiwane z tytułu subwencji stanowiły 33,08% ogółu dochodów budżetowych, z dotacji zaś – 51,04%. Podczas gdy dochody uzyskiwane z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa stanowiły łącznie w 2003 r. 11,96% ogółu dochodów budżetowych. W 2004 r. najważniejsze źródło dochodów budżetowych to dochody uzyskane z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych. Były one większe od dochodów uzyskiwanych przyznanych województwom

subwencji o 29,82% i od dotacji o 25,96%, stanowiąc 48,33% ogółu dochodów województw. Ogólnie w 2004 r. dochody z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa wyniosły 55,9% ogółu dochodów, tym samym więc stały się podstawowym źródłem zasilania pieniężnego województw.

Tabela 3. Struktura dochodów województw (łącznie) w poszczególnych latach z podziałem na dochody ogółem i dochody własne, z uwzględnieniem subwencji, dotacji i dochodów majątkowych (z majątku) w latach 1999-2004

Rok	Województwa ogółem (dochody ogółem = 100)						
	dochody ogółem*	dochody własne				subwencje ogółem	dotacje ogółem
		dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób		dochody z majątku województwa	pozostałe dochody		
		fizycznych	prawnych				
1999	100	14,01	2,37	0,47	0,89	34,69	47,30
2000	100	12,12	2,45	0,39	0,95	37,80	46,22
2001	100	10,06	1,50	0,61	1,13	34,40	52,21
2002	100	10,92	1,87	0,92	1,40	35,80	48,53
2003	100	10,39	1,57	1,14	2,34	33,08	51,04
2004	100	7,57	48,33	0,80	2,22	18,51	22,37

* W skład dochodów ogółem wchodzi również środki na dofinansowanie zadań województw ze źródeł pozabudżetowych oraz środki na dofinansowanie zadań województw pozyskane z innych źródeł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych.

Tabela 4. Udział dochodów z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w dochodach własnych województw w latach 1999-2004

Województwo		Rok	Dochody własne	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób prawnych	Województwo		Rok	Dochody własne	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób prawnych
1	2					6	7				
Łódzkie	1999	100	85,98	8,82		Lubuskie	1999	100	76,91	8,31	
	2000	100	84,20	10,70			2000	100	72,69	10,00	
	2001	100	83,01	8,80			2001	100	66,52	7,31	
	2002	100	80,24	9,37			2002	100	58,78	8,31	
	2003	100	78,83	9,29			2003	100	62,90	8,85	
	2004	100	17,52	77,44			2004	100	13,20	78,28	

Tabela 4, cd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mazowieckie	1999	100	72,09	25,06	Wielkopolskie	1999	100	80,96	14,52
	2000	100	67,04	29,83		2000	100	78,69	17,10
	2001	100	74,17	20,57		2001	100	71,52	13,92
	2002	100	71,10	19,18		2002	100	74,04	14,90
	2003	100	74,52	16,07		2003	100	68,98	12,14
	2004	100	9,30	88,53		2004	100	11,78	82,30
Małopolskie	1999	100	77,72	8,51	Zachodniopomorskie	1999	100	83,64	9,46
	2000	100	81,66	11,40		2000	100	83,53	10,13
	2001	100	79,32	7,48		2001	100	74,15	7,64
	2002	100	71,20	9,02		2002	100	76,96	8,37
	2003	100	49,52	5,72		2003	100	70,72	7,77
	2004	100	14,09	72,98		2004	100	19,43	75,54
Śląskie	1999	100	80,96	9,46	Dolnośląskie	1999	100	80,64	12,55
	2000	100	80,48	9,00		2000	100	70,53	12,59
	2001	100	85,52	7,53		2001	100	66,70	7,10
	2002	100	82,76	10,52		2002	100	67,19	9,01
	2003	100	76,69	8,80		2003	100	69,49	8,44
	2004	100	14,77	81,61		2004	100	13,45	81,49
Lubelskie	1999	100	84,11	8,97	Opolskie	1999	100	85,56	8,44
	2000	100	20,12	10,59		2000	100	84,77	9,78
	2001	100	79,92	8,97		2001	100	76,85	6,47
	2002	100	75,81	10,61		2002	100	77,22	10,00
	2003	100	74,73	9,74		2003	100	73,80	8,48
	2004	100	17,43	77,47		2004	100	15,22	78,59
Podkarpackie	1999	100	76,36	8,64	Kujawsko-pomorskie	1999	100	82,65	11,83
	2000	100	74,04	9,79		2000	100	79,28	13,14
	2001	100	69,89	7,07		2001	100	69,57	9,70
	2002	100	67,53	10,06		2002	100	66,42	10,06
	2003	100	57,83	7,61		2003	100	65,80	9,84
	2004	100	13,49	76,61		2004	100	14,79	80,53
Podlaskie	1999	100	74,06	9,48	Pomorskie	1999	100	79,54	12,03
	2000	100	71,64	10,59		2000	100	76,04	14,69
	2001	100	69,61	7,84		2001	100	78,48	9,75
	2002	100	64,67	9,11		2002	100	64,67	11,18
	2003	100	39,38	5,17		2003	100	54,48	9,30
	2004	100	16,45	76,87		2004	100	12,86	76,23
Świętokrzyskie	1999	100	76,71	11,44	Warmińsko-mazurskie	1999	100	83,30	9,25
	2000	100	79,46	13,62		2000	100	79,18	9,31
	2001	100	79,83	9,68		2001	100	69,88	9,53
	2002	100	74,13	9,88		2002	100	67,49	9,70
	2003	100	75,17	8,49		2003	100	64,99	7,32
	2004	100	18,54	78,35		2004	100	16,42	77,62

Źródło: Opracowanie własne.

Dane w tabeli 4 obrazują strukturę dochodów budżetów województw. Na jej podstawie można, przyjmując, że dochody własne województw stanowiły 100%, zauważyć, że:

- struktura udziałów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wpływających do budżetów województw w badanym okresie wykazuje tendencję spadkową. Szczególnie jest to widoczne, gdy porównuje się dane z lat 2003 i 2004. Spadek ten następuje pomimo wzrostu wielkości udziałów uzyskiwanych z tego tytułu z 1,50% w latach 1999-2003 do 1,60% w 2004 r. Tak więc, porównując wielkość dochodów uzyskiwanych z tytułu udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2003 i 2004, widać, że najmniejsza różnica występuje w woj. zachodniopomorskim, gdzie w 2003 r. dochody uzyskiwane z tego tytułu stanowiły 68,98% ogółu dochodów budżetowych województw, podczas gdy w roku następnym wyniosły 19,43%; w woj. łódzkim dochody analogicznie wynosiły w 2003 r. 78,83%, a w 2004 r. – 17,52%, największa zaś różnica wystąpiła w woj. mazowieckim, gdzie w 2003 r. dochody z tego tytułu stanowiły 74,52% ogółu dochodów budżetowych, a w roku następnym – 9,30%, oraz w woj. wielkopolskim – 68,98% w 2003 r. i 11,78% w 2004 r. Uogólniając tak znaczący spadek w pierwszym rządzie, można stwierdzić, że podyktowany on został spadkiem ogólnej liczby mieszkańców poszczególnych województw;

- inaczej przedstawia się struktura dochodów uzyskiwanych z tytułu udziałów z podatku dochodowego od osób prawnych w ogólnej kwocie dochodów budżetowych. Związane jest to ze zmianą wysokości udziałów z tego tytułu przeznaczonych województwom z 0,50% w 2003 r. do 15,90% w 2004 r. W latach 1999-2003 dochody z tytułu udziałów z podatku dochodowego od osób prawnych stanowiły ok. 10% ogółu dochodów budżetowych, podczas gdy w 2004 r. wzrosły do ok. 80%. Tak więc największy udział dochodów z tego tytułu w 2004 r. zanotowany został w następujących województwach: mazowieckim – 88,53%, wielkopolskim – 82,30%, śląskim – 81,61%, oraz kujawsko-pomorskim – 80,53%, najmniejszy zaś wystąpił w województwach: małopolskim – 72,98%, oraz zachodniopomorskim – 75,54%.

Zmianie w badanym okresie ulega w województwach również tempo zmian. Dane dotyczące tempa zmian przedstawia tabela 5.

Analizując dane zawarte w tabeli 5, dotyczące wskaźnika dochodów budżetowych województw w badanych latach (z założeniem, że rokiem bazowym jest rok poprzedni), można wyciągnąć następujące wnioski:

- w grupie dotyczącej dochodów własnych województw następuje powolny wzrost tempa zmian. Istotne różnice pojawiają się dopiero w 2004 r., kiedy to w porównaniu z rokiem poprzednim, czyli 2003 r., dochody wzrosły kilkukrotnie. Największą dynamikę ogólnych dochodów zanotowano w następujących województwach: mazowieckim, w którym dochody w 2004 r. w porównaniu z 2003 r. wzrosły o 897,01%, wielkopolskim, gdzie dochody, przyjmując taki sam rok bazowy, wzrosły o 869,47%, najniższą zaś dynamikę zaobserwowano w woj. podlaskim,

Tabela 5. Dynamika dochodów z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w województwach w latach 1999-2004 (rok poprzedni = 100)

Województwo	Rok	Dochody własne	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób prawnych	Województwo	Rok	Dochody własne	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób prawnych
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Łódzkie	2000	99,28	97,23	120,47	Lubuskie	2000	102,67	97,04	123,44
	2001	100,34	98,92	82,51		2001	105,44	96,49	77,08
	2002	101,44	98,05	108,03		2002	111,21	98,27	126,47
	2003	106,49	104,62	105,56		2003	94,42	101,04	100,50
	2004	494,57	109,93	4 122,17		2004	512,87	107,64	4 538,42
Mazowieckie	2000	102,65	95,46	122,19	Wielkopolskie	2000	105,26	102,31	124,02
	2001	108,18	119,69	74,62		2001	109,95	99,94	89,48
	2002	111,75	107,13	104,18		2002	97,64	101,07	104,50
	2003	100,74	105,58	84,40		2003	109,63	102,14	89,34
	2004	897,01	111,91	4 942,06		2004	669,47	114,37	4 538,58
Małopolskie	2000	92,19	96,87	123,47	Zachodniopomorskie	2000	98,13	98,00	105,05
	2001	104,41	101,42	68,51		2001	109,95	97,62	82,98
	2002	113,14	101,56	136,51		2002	94,52	98,10	103,51
	2003	138,18	96,12	87,56		2003	111,86	102,79	103,82
	2004	390,17	110,97	4 979,71		2004	398,26	109,42	3 873,04
Śląskie	2000	96,06	95,49	91,32	Dolnośląskie	2000	112,00	97,95	112,35
	2001	96,89	102,96	81,05		2001	108,53	102,65	61,17
	2002	95,36	92,29	133,22		2002	95,34	96,03	120,99
	2003	108,97	100,98	91,15		2003	100,55	103,99	94,19
	2004	577,22	111,13	5 356,20		2004	555,87	107,62	5 370,22
Lubelskie	2000	103,73	98,57	122,43	Opolskie	2000	93,30	92,43	108,11
	2001	92,34	92,34	78,21		2001	107,84	97,77	71,37
	2002	101,95	96,71	120,64		2002	94,09	94,54	145,38
	2003	107,07	105,54	98,28		2003	108,13	103,34	91,69
	2004	479,63	111,89	3 815,83		2004	524,67	108,24	4 862,66
Podkarpackie	2000	100,78	97,72	114,13	Kujawsko-pomorskie	2000	106,09	101,77	117,86
	2001	97,08	91,64	70,14		2001	109,73	96,28	81,00
	2002	99,19	95,85	141,07		2002	105,62	100,84	109,53
	2003	121,11	103,71	91,64		2003	101,43	100,49	99,18
	2004	484,45	113,01	4 878,00		2004	499,49	112,24	4 089,78

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Podlaskie	2000	107,02	103,52	119,57	Pomorskie	2000	101,87	97,39	124,43
	2001	96,31	93,59	71,26		2001	102,15	105,42	67,77
	2002	106,91	99,32	124,25		2002	122,32	100,79	140,32
	2003	171,11	104,21	97,11		2003	123,33	103,91	102,52
	2004	273,91	114,41	4 074,06		2004	460,75	108,73	3 778,24
Świętokrzyskie	2000	94,18	97,56	112,06	Warmińsko-mazurskie	2000	105,07	99,88	105,72
	2001	91,91	92,34	65,36		2001	105,01	92,67	107,55
	2002	104,06	96,63	106,17		2002	106,42	102,78	108,25
	2003	107,78	109,29	92,59		2003	104,74	100,86	79,07
	2004	468,42	115,50	4 324,61		2004	440,01	111,15	4 664,31

Źródło: Opracowanie własne.

gdzie nastąpił wzrost dochodów w 2004 r. w porównaniu z rokiem poprzednim o 273,91%, oraz woj. małopolskim – 390,17%. W pozostałych województwach w 2004 r. wzrost ten był na podobnym poziomie, bo mieścił się w przedziale 390-500%;

– w grupie dochodów uzyskiwanych z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych zauważalny jest wzrost dynamiki, jednak nie tak duży, jaki został odnotowany w globalnej kwocie dochodów wpływających do budżetów województw. W 2004 r. dochody uzyskane z tego tytułu wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim średnio o ok. 10%. Najwyższą dynamikę w 2004 r. zanotowały następujące województwa: świętokrzyskie, gdzie dochody z tego tytułu wzrosły w porównaniu z rokiem bazowym, którym jest rok 2003, o 15,50%, podlaskie, gdzie dochody z podatku dochodowego od osób fizycznych stanowiły 114,41% wykonania z 2003 r., oraz mazowieckie – 111,91%. Najniższa dynamika dochodów wystąpiła w woj. lubuskim, gdzie dochody z tego tytułu uzyskane w 2004 r. stanowiły 107,61% dochodów z roku poprzedniego, oraz w woj. dolnośląskim – 107,62%;

– największe zmiany odnotowano w grupie dochodów uzyskiwanych z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych. Tak jak zostało to już wcześniej wspomniane, wpływ na to miał wzrost wielkości udziałów uzyskiwanych z tego tytułu. Tak więc w 2003 r. dynamika wzrostu mieściła się w przedziale 70-120%, w roku następnym zaś wynosiła ok. 5000%. Największy wzrost w porównaniu z dochodami uzyskiwanymi z tego tytułu w roku poprzednim w 2004 r. zaobserwować można w następujących województwach: dolnośląskim, gdzie dochody w 2004 r. stanowiły 5370,22% dochodów z roku bazowego, czyli 2003, śląskim, w którym analogiczne dochody wynosiły 5356,20%, oraz małopolskim – 4979,71%, najniższe zaś wystąpiły w województwach: lubelskim – 3815,83%, zachodniopomorskim – 3873,04%, oraz kujawsko-pomorskim – 4089,78%.

Ponieważ przedstawione w tabelach 2-5 dane, dotyczące wielkości udziałów z poszczególnych podatków stanowiących dochód budżetu państwa, nie są porów-

nywalne ze względu na znaczne zróżnicowanie demograficzne poszczególnych województw, przeto istotne wydaje się ich ujednolicenie poprzez przeliczenie uzyskiwanych dochodów z tych tytułów na jednego mieszkańca. Służyć temu będą dane zawarte w tabelach 6 i 7.

Analizując dane zawarte w tabeli 6, dotyczące liczby mieszkańców poszczególnych województw, można zauważyć niewielką tendencję spadkową (z wyjątkiem województw mazowieckiego i wielkopolskiego, uważanych ogólnie za regiony atrakcyjne pod względem rynku pracy czy możliwości stwarzanych podmiotom gospodarczym), związaną z ujemnym przyrostem naturalnym. Ponadto największa liczba mieszkańców zamieszkuje województwa: mazowieckie, śląskie oraz wielkopolskie, najmniej zaludnione zaś są województwa lubuskie oraz podlaskie.

Znaczne zróżnicowanie demograficzne pod względem liczby mieszkańców w poszczególnych województwach, powoduje, że dane z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa są w małym stopniu porównywalne. Dlatego też odniesienie ogólnych dochodów uzyskiwanych z tego tytułu na jednego mieszkańca województwa spowoduje, że ocena stanie się bardziej obiektywna.

Tabela 6. Liczba mieszkańców województw w latach 1999-2004

Województwo	Lata					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Łódzkie	2 657 149	2 631 801	2 621 367	2 611 321	2 601 142	2 591 644
Mazowieckie	5 057 562	5 102 790	5 108 735	5 116 506	5 124 358	5 134 952
Małopolskie	3 210 112	3 214 111	3 221 881	3 222 839	3 238 036	3 244 995
Śląskie	4 858 311	4 753 690	4 738 260	4 729 654	4 713 816	4 699 767
Lubelskie	2 244 755	2 215 702	2 211 601	2 205 781	2 199 665	2 193 202
Podkarpackie	2 137 519	2 113 764	2 115 580	2 115 916	2 107 553	2 107 963
Podlaskie	1 226 057	1 214 303	1 212 797	1 210 819	1 207 982	1 205 513
Świętokrzyskie	1 334 141	1 313 689	1 310 200	1 306 042	1 301 392	1 297 774
Lubuskie	1 024 157	1 009 180	1 009 542	1 009 340	1 009 213	1 009 752
Wielkopolskie	3 350 760	3 339 935	3 345 673	3 350 365	3 355 173	3 360 577
Zachodniopomorskie	1 729 085	1 694 425	1 695 265	1 694 792	1 693 768	1 693 053
Dolnośląskie	2 974 702	2 910 032	2 907 241	2 902 122	2 895 860	2 890 967
Opolskie	1 087 793	1 069 985	1 066 013	1 060 559	1 055 022	1 050 637
Kujawsko-pomorskie	2 102 405	2 071 213	2 071 668	2 071 254	2 070 784	2 070 372
Pomorskie	2 186 395	2 166 110	2 172 572	2 177 645	2 182 980	2 189 419
Warmińsko-mazurskie	1 472 656	1 433 225	1 433 802	1 433 576	1 433 864	1 433 248

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl.

Tabela 7. Wysokość udziałów z podatków stanowiących dochód budżetu państwa w przeliczeniu na jednego mieszkańca w województwach w latach 1999-2004 (w zł)

Województwo	Rok	Dochody własne	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób prawnych	Województwo	Rok	Dochody własne	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych	Dochody z udziału z podatku dochodowego od osób prawnych
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Łódzkie	1999	13,10	11,27	1,16	Lubuskie	1999	13,66	10,50	1,14
	2000	13,14	11,06	1,41		2000	14,23	10,34	1,42
	2001	13,23	10,98	1,16		2001	15,00	9,98	1,10
	2002	13,47	10,81	1,26		2002	16,69	9,81	1,39
	2003	14,41	11,36	1,34		2003	15,76	9,91	1,39
	2004	71,51	12,53	55,38		2004	80,76	10,66	63,22
Mazowieckie	1999	23,41	16,86	5,87	Wielkopolskie	1999	13,87	11,23	2,01
	2000	23,82	15,97	7,10		2000	14,64	11,52	2,50
	2001	25,74	19,09	5,29		2001	16,07	11,50	2,24
	2002	28,72	20,42	5,51		2002	15,67	11,60	2,33
	2003	28,88	21,53	4,64		2003	17,16	11,83	2,08
	2004	258,56	24,04	228,90		2004	114,66	13,51	94,37
Małopolskie	1999	14,63	11,37	1,25	Zachodniopomorskie	1999	13,09	10,95	1,24
	2000	13,47	11,00	1,54		2000	13,11	10,95	1,33
	2001	14,03	11,13	1,05		2001	14,40	10,68	1,10
	2002	15,87	11,30	1,43		2002	13,62	10,48	1,14
	2003	21,82	10,81	1,25		2003	15,24	10,78	1,18
	2004	84,97	11,97	62,01		2004	60,73	11,80	45,89
Śląskie	1999	19,39	15,70	1,84	Dolnośląskie	1999	15,09	12,17	1,89
	2000	19,04	15,32	1,71		2000	17,27	12,18	2,17
	2001	18,50	15,82	1,39		2001	18,76	12,51	1,33
	2002	17,68	14,63	1,86		2002	17,92	12,04	1,61
	2003	19,33	14,82	1,70		2003	18,06	12,55	1,52
	2004	111,90	16,52	91,33		2004	100,55	13,53	81,94
Lubelskie	1999	9,78	8,23	0,88	Opolskie	1999	12,56	10,74	1,06
	2000	10,28	8,22	1,09		2000	11,91	10,10	1,16
	2001	9,51	7,60	0,85		2001	12,89	9,91	0,83
	2002	9,72	7,37	1,03		2002	12,19	9,41	1,22
	2003	10,44	7,80	1,02		2003	13,25	9,78	1,12
	2004	50,22	8,76	38,91		2004	69,82	10,63	54,88

Tabela 7, cd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Podkarpackie	1999	10,64	8,13	0,92	Kujawsko-pomorskie	1999	12,20	10,09	1,44
	2000	10,85	8,03	1,06		2000	13,14	10,42	1,73
	2001	10,52	7,35	0,74		2001	14,41	10,03	1,40
	2002	10,44	7,05	1,05		2002	15,22	10,12	1,53
	2003	12,69	7,34	0,97		2003	15,45	10,17	1,52
	2004	61,46	8,29	47,09		2004	77,19	11,41	62,17
Podlaskie	1999	10,79	7,99	1,02	Pomorskie	1999	15,01	11,94	1,81
	2000	11,66	8,35	1,23		2000	15,44	11,74	2,27
	2001	11,24	7,82	0,88		2001	15,72	12,34	1,53
	2002	12,04	7,78	1,10		2002	19,19	12,41	2,15
	2003	20,64	8,13	1,067		2003	23,60	12,86	2,19
	2004	56,66	9,32	43,55		2004	108,44	13,94	82,66
Świętokrzyskie	1999	11,06	8,48	1,27	Warmińsko-mazurskie	1999	10,79	8,99	1,00
	2000	10,58	8,40	1,44		2000	11,65	9,22	1,08
	2001	9,75	7,78	0,94		2001	37,50	8,54	1,17
	2002	10,16	7,54	1,01		2002	13,01	8,78	1,26
	2003	11,01	8,27	0,93		2003	13,63	8,86	1,00
	2004	51,70	9,58	40,51		2004	59,99	9,85	46,56

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując dane zawarte w tabeli 7, dotyczące wielkości dochodów przypadających w przeliczeniu na jednego mieszkańca, można zauważyć, że:

- w grupie ogólnych dochodów wpływających do budżetów województw zaobserwować można tendencję wzrostową, zwłaszcza dokonując porównania danych z lat 2003 i 2004. Największe dochody zanotowane zostały w następujących województwach: mazowieckim, gdzie w 2004 r. dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa wyniosły 258,56 zł, wielkopolskim – 114,66 zł, śląskim – 111,90 zł, oraz pomorskim – 108,44 zł, najniższe zaś wystąpiły w województwach: lubelskim – 50,22 zł, świętokrzyskim – 51,70 zł, podlaskim – 56,66 zł, oraz warmińsko-mazurskim – 59,99 zł;

- w grupie dochodów uzyskiwanych z tytułu udziałów z podatku dochodowego od osób fizycznych zaobserwować można niewielką tendencję wzrostową. Ogólnie rzecz ujmując, dochody te w analizowanym okresie mieściły się w przedziale 7-20 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Tak więc największe zanotowane zostały w następujących województwach: mazowieckim – 24,04 zł, śląskim – 16,52 zł, pomorskim – 13,94 zł, oraz dolnośląskim – 13,53 zł, najniższe zaś w województwach: podkarpackim – 8,29 zł, lubelskim – 8,76 zł, oraz podlaskim – 9,32 zł;

- dane dotyczące wielkości udziałów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych zostały przeliczone na jednego mieszkańca województwa ze względu na

brak dostępnych danych dotyczących liczby podmiotów gospodarczych mających osobowość prawną, prowadzących działalność gospodarczą na terenie poszczególnych województw, analiza ich nie daje więc pełnego obrazu rzeczywistości. Zauważyć można jedynie znaczny wzrost dochodów, który nastąpił w 2004 r.

Podsumowując, jednostki samorządu terytorialnego, w tym także województwa, mają możliwość wpływania na działalność podmiotów za pomocą zarówno instrumentów o charakterze władczym, niewładczym, jak też instrumentów ekonomiczno-finansowych. W grupie tych ostatnich instrumentów, instrumentów ekonomiczno-finansowych, ważną rolę mogą odgrywać podatki. Województwa oraz powiaty nie są wyposażone we własne podatki. Mają jedynie udziały w podatkach centralnych. Najważniejszą funkcją, którą pełnią udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, jest funkcja fiskalna [2, s. 263], mająca przede wszystkim na celu pozyskanie odpowiedniej ilości środków finansowych. „Gotówka jest niezwykle cennym zasobem w funkcjonowaniu jednostki samorządu terytorialnego. [...] daje podstawy prawidłowego funkcjonowania, a tym samym realizacji zadań” [3, s. 289]. Należy podkreślić, że wielkość wpływów i ich dynamika (wzrost) z podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych, czyli dochodów pochodzących albo od osób, albo od instytucji zlokalizowanych na terenie działania danego samorządu terytorialnego, jest oznaką rozwoju gospodarczego regionu. W latach 1999-2003 dochody uzyskiwane z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa nie stanowiły podstawowego źródła dochodów województw. Ich udział w ogólnej strukturze dochodów w 2003 r. wynosił 11,96%, podczas gdy dotacje i subwencje stanowiły aż 84,12% ogółu dochodów województw. Dopiero rok 2004 przyniósł istotne zmiany. Dochody z tego tytułu obecnie są najważniejszym źródłem dochodów województw – w 2004 r. wyniosły one 55,90%, czyli ponad połowę wszystkich dochodów województw. W odróżnieniu od dotacji, środków przeznaczanych z budżetu państwa na realizację określonych zadań, wpływy z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa nie mają konkretnego przeznaczenia. Decyzja o ich rozdysponowaniu podejmowana jest przez władze województwa. Wzrost dochodów wpływających z tego tytułu do budżetów poszczególnych województw świadczyć może nie tylko o wzroście udziałów z tego tytułu ustalonych ogólnie, ale także o rosnącym zainteresowaniu województw tą formą pozyskiwania dodatkowych środków pieniężnych. Wysokość wpływów uzyskiwanych z tego tytułu jest uzależniona przede wszystkim od liczby mieszkańców danego województwa bądź firm, prowadzących działalność gospodarczą na ich terenie, i dochodów, które oni osiągają, a także od przyjętej strategii rozwojowej dla tego województwa. Na podstawie przeprowadzonej analizy widoczna jest znaczna dysproporcja dochodów z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, występująca pomiędzy poszczególnymi województwami. Wyróżnić można na jej podstawie regiony, których wpływy z tytułu udziałów z podatków stanowiących dochód budżetu państwa są znaczne, np. województwa: mazowieckie – 1298 mln zł, śląskie – 506,86

mln zł, czy wielkopolskie – 362,545 mln zł, oraz województwa, których wpływy są niewielkie, np. podlaskie – 63,74 mln zł, opolskie – 68,824 mln zł, czy warmińsko-mazurskie – 80,846 mln zł. Podobnie jak ogólna kwota wpływów z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa kształtowała się wielkość wpływów z tego tytułu w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa. Tak więc największe wpływy z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w przeliczeniu na jednego mieszkańca odnotowano w województwach: mazowieckim – 252,94 zł, wielkopolskim – 107,88 zł, oraz śląskim – 107,85 zł. Najniższe dochody z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa wystąpiły w województwach: lubelskim – 47,67 zł, oraz świętokrzyskim – 50,09 zł, a nie – jak można było się tego spodziewać (biorąc pod uwagę jedynie ogólną wielkość udziałów z podatków stanowiących dochód budżetu państwa) – w województwach: podlaskim, opolskim czy warmińsko-mazurskim. Jednym z czynników, który mógł mieć wpływ na ten stan rzeczy, jest większa liczba ludności zamieszkująca tereny województw: świętokrzyskiego czy lubelskiego. Uogólniając, można powiedzieć, że województwa, których wpływy z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa są znaczne, dysponują większymi środkami pieniężnymi, które mogą być przeznaczone na opracowywanie nowych strategii rozwojowych. Posiadają więc znacznie większe możliwości w przyciąganiu potencjalnych inwestorów, a tym samym mogą się przyczyniać do zwiększenia napływu ludności, co w konsekwencji może wpływać na zwiększenie liczby osób osiedlających się na stałe. Ze względu na to, że jednym z zadań stawianych przed województwem jest aktywizacja bezrobotnych i stymulacja rynku pracy, właśnie wpływy z tytułu podatków stanowiących dochód budżetu państwa powinny stanowić istotny bodziec do podejmowania działań zmierzających do wzrostu liczby inwestycji, a tym samym liczby miejsc pracy na terenie województwa. Jednakże należy zwrócić uwagę również na to, że mechanizm podziału środków z tego tytułu jest odwrotny – stały odsetek dochodów przekazywany jest w każdym województwie. Zatem bardzo ważna jest podstawa. Jeżeli udział w tych dochodach jest wysoki (a jest), to przy bardzo zróżnicowanej podstawie dochodowej następuję pogłębianie dysproporcji pomiędzy poszczególnymi województwami. Ponadto taki sposób rozdziału środków pieniężnych nie jest zachęcającym narzędziem, mającym wspierać, pobudzać rozwój regionalny. Jednostki samorządu terytorialnego nie mają bezpośredniego wpływu na wysokość uzyskiwanych dochodów z tytułu udziału z podatków stanowiących dochód budżetu państwa (tzn. nie widząc bezpośredniego związku pomiędzy wysokością dochodu a podjętymi przez nie działaniami dotyczącymi rozwoju, traktują ten rodzaj dochodów jako należyty im ustawowo transfer). Zatem dalsze zmiany dotyczące dochodów jednostek samorządu terytorialnego powinny prowadzić do oddzielenia udziałów z systemu podatków państwowych i ustanowienia na ich podstawie odrębnego własnego źródła podatkowego [1, s. 260], odrębnego lokalnego podatku dochodowego lub regionalnego dodatku pobieranego od osób zamieszkujących dany teren oraz

od podmiotów prowadzących na tym obszarze działalność gospodarczą, dając tym samym jednostkom samorządu terytorialnego, w tym także województwom, bezpośrednie narzędzie wpływające na ich rozwój gospodarczy.

Literatura

- [1] Chojna-Duch E., *System dochodów jednostek samorządu terytorialnego w świetle nowych regulacji ustawowych*, [w:] *Sanacja finansów publicznych w Polsce. Aspekty prawne i ekonomiczne*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2005.
- [2] Denek E., *Podatki w gospodarce samorządu terytorialnego w warunkach integracji europejskiej*, [w:] *Finanse*, red. B. Pietrzak, Monografie i Opracowania Naukowe, SGH, Warszawa 2005.
- [3] Filipiak B., *Procedury zarządzania wolnymi środkami pieniężnymi w jednostce samorządu terytorialnego*, [w:] *Finanse*, red. B. Pietrzak, Monografie i Opracowania Naukowe, SGH, Warszawa 2005.
- [4] Leoński Z., *Samorząd terytorialny*, Warszawa 1999.
- [5] *Nowe rozwiązania w systemie samorządowych dochodów*, 30 stycznia 2006 r., www.infor.pl/dokument.html/?P180=I41.2003.026.000002900.
- [6] Tarno J., Sieniuc M., Sulimierski J., Wyporska J., *Samorząd terytorialny w Polsce*, Wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002.
- [7] Ustawa z dnia 25 czerwca 1998 r. o samorządzie terytorialnym, DzU 2001 nr 142, poz. 1590, z późn. zm.
- [8] Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej, DzU 1998 nr 106, poz. 668, z późn. zm.
- [9] Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2001, DzU 1998 nr 150, poz. 983.
- [10] Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, DzU 2003 nr 203, poz. 1966.
- [11] Ustawa z dnia 23 listopada 2003 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2002, DzU 2003 nr 216, poz. 1826.
- [12] Ustawa z dnia 23 listopada 2003 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2003, DzU 2003 nr 177, poz. 1725.

INCOME DIVERSIFICATION OF PROVINCE'S BUDGET COMING FROM PARTICIPATION IN INCOME FROM STATE TAXES BETWEEN 1999 AND 2004

Summary

The main object of the consideration are provinces' revenues as a part of state tax revenues and their regional differentiation in Poland. The analysis' period includes years between 1999 and 2004. The author presents a set of data concerning the provinces' amounts of own revenues and participation sizes in income from state taxes with reference to tasks and macroeconomic changes in the provinces.